

For saa vidt de „særligt stillede kommunale“ Skoler ere satte i samme Klasse som de egentlige kommunale Skoler, skal her indskydes en nærmere Forklaring. Ordningen er begrundet i hine Skolers Bestaaffenhed som Stiftelser, der ere underlagte en offentlig, tilbøielig kommunal Bestyrelse, og især i økonomisk Henseende ere knyttede nær til Kommunens Skolevæsen. Til de særligt stillede Skoler henhøre i denne Sammenhæng følgende: Skolerne i Tisted, Hjørring og Vejle og Tørens Skole; blandt de øvrige nyde Skolerne i Helsingør, Slagelse, Vordingborg, Kolbing og Fredericia Tilskud af det lærde Skolevæsens Budget. I øvrigt henvises her til „det højere Skolevæsen“ S. 286, hvor det blandt andet bemærkes, at disse Skoler ere fremkomne paa forfællig Maade, ved Samvirken enten af Stat og Kommune — navnlig ved Nedlæggelsen af lærde Skoler — eller af Kommunerne og private Bidragydere, eller ved alle tre Faktorens Medvirkning. Jfr. endvidere med Hensyn til de økonomiske Forhold de i „Meddelelser om de lærde Skoler m. m.“ for 1890—91 givne Oversigter S. 312—321 og S. 322—347. — Om de egentlige kommunale Skoler er kun at bemærke, at disse i alle Henseender ere indordnede under vedkommende Kommunes Skolevæsen, saaledes at Statstilskuddet til dem fremtræder som en i særligt Djemed hdet Understøttelse til Kommunen.

For selve Størrelsen af Statstilskuddet til de kommunale eller private Skoler kan der, under Hensyn til de forskellige Forhold, der her komme i Betragtning, navnlig den stedlige Befolknings Tærv og Skolernes økonomiske Trang, der selvfølgelig ofte kan staa i omvendt Forhold til Elevantallet, ingen almindelig Regel opstilles, men enhver ny Ansøgning om Tilskud eller Forhøjelse af Tilskud maa underkastes en særlig Prøvelse. Dog kan det formentlig gøres til Regel, at Maksimum af Understøttelsen, med Forbehold af de enkelte Undtagelser, der allerede ere bevilgede eller bragte i Forslag, fastsættes til 2,000 Kr. aarlig, samt at det aarlige Tilskud ikke bliver under 500 Kr.

Fordringen om et vist Antal Fripladser bør formentlig helt bortfalde saa vel ved de egentlig kommunale som ved de særligt stillede kommunale Skoler. Alle de herhenhørende Skoler ere nemlig ved den tidligere Lovgivning (særlig Anordningen om Købstædernes Skolevæsen af 29de Juli 1814 § 79) forpligtede til at opretholde en Del Fripladser, og de bortgive faktisk et betydeligt Antal af saadanne. Paa den anden Side kan der, naar den formelle Fordring herom bortfalder, efter Omstændighederne være Anledning til at gøre Tilskuddet betinget af, at vedkommende Kommune til Forbedring af Almueskolevæsenet arbejder hen mod det Formaal at kunne afholde den ved Resolution af 4de Marts 1891 anordnede Borger-skoleeksamen.

Hvad de private Skoler angaar, anser man det for en retfærdig Ordning, at det hele Beløb, som Understøttelsen andrager ud over det foranvænte Minimaltilskud af 500 Kr., forlanges anvendt til Fripladser. Det er allerede nu almindeligt, at mindst Halvdelen af Tilskuddet er betinget paa denne Maade, og de fleste af de Skoler, der ikke ere forpligtede til at uddele Fripladser, gøre dog dette af egen Drift i betydeligt Omfang. Den Forøgelse af Frekvensen, som Skolerne kunne vente at opnaa gennem et større Antal Fripladser, vil formentlig kunne holde dem skadesløse i økonomisk Henseende, medens Befolkningen selvfølgelig i højere Grad vil komme til at høste Gavn af Undervisningen.

Bidrag fra vedkommende Kommune eller Amt til de private Skoler ere allerede i mange Tilfælde, med forholdsvis større eller mindre Beløb, gjorte til Betingelse for Statens Understøttelse. Hvor dette ikke er Tilfældet, er det dog, som det vil fremgaa af Anmærkningerne til den paagældende Konto i Finanslovsforslaget, den faktisk almindelige Regel, at Kommunerne nyde ikke ubetydelige Bidrag til Skolerne, ligesom disse Bidrag ogsaa jævnlig ere langt højere end de i Bevillingen betingede. Naar fælles Regler om Statstilskuddene skulle gennemføres, maa der nødvendigvis i alle Tilfælde betinges et Tilskud fra Amt eller Kommune, og det vil formentlig kunne forsvares at fastsætte et vist fælles Minimum, skønt dette efter Omstændighederne maa blive et forholdsvis lavt Beløb. I det man har tænkt sig, at det kommunale Tilskud som almindelig Regel kan bestemmes til en Fjerdedel af Statens Tilskud, hvilket er betydeligt under det Beløb, som nu i mange Tilfælde foredres, har man herved for Øje, dels at Kommunerne i egen Interesse ville vedblive at nyde Skolerne de samme Beløb som hidtil, dels at det, for saa vidt denne Fordring